

دانش‌نماری فرهنگ و تمدن کیلانی

بررسی و طبقه‌بندی

افسانه‌های مردم گیلان (۲)

دکتر علی تسلیمی

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

استاد ارشد
معاونت برنامه ریزی

سرشناسه : تسلیمی، علی، ۱۳۴۰.
عنوان و پدیدآور : افسانه‌های مردم گیلان (۲) / علی تسلیمی.
مشخصات نشر : رشت: فرهنگ ایللیا، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری : ۱۴۲ ص.
فروست : دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان: ۴۴.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰-۲۱۲۶ :
موضوع : افسانه‌ها و قصه‌های گیلکی.
رده‌بندی کنگره : ۷۱۳۹۰ الف ۵ ت / DSR۸۴۷۵
رده‌بندی دیویی : ۳۹۸ / ۲۰۹۵۵۲ :
شماره کتاب‌خانه ملی: ۲۳۴۸۴۶۸.

دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان - ۴۴

پژوهشی و طبقه‌بندی افسانه‌های مردم گیلان (۲)
دکتر علی تسلیمی

سرپرست مجموعه: فرامرز طالبی
ویراستار: علی نصرتی سیاهمزیگی

چاپ نخست: ۱۳۹۰

سمارگان: ۲۱۰۰ نسخه

شماره نشر: ۳۵۳

آماده‌سازی و نسخه‌پردازی: کارگاه نشر فرهنگ‌ایلیا

استفاده‌ی پژوهشی از این اثر با ذکر مأخذ آزاد است.

هرگونه استفاده‌ی تجاری از این اثر، به هر شکل، بدون اجازه‌ی کتبی ناشر، ممنوع است.

نشانی: رشت، خ آزادگان، جنب دبیرستان بهشتی (خ صفایی)، خ حاتم، شماره‌ی ۴۹.

تلفن: ۳۲۴۴۷۳۳ - ۳۲۴۴۷۳۲ ۰۱۳۱ دورنگار: ۲۲۲۱۸۲۸

پست الکترونیکی: E.mail: nashreilia @ yahoo.com

سایت‌های اطلاع‌رسانی: www.artguilan.ir و www.nashreilia.com

۳۰۰۰ تومان

یادداشت شورای پژوهشی دانشنامه

ایران، زمین، پهنه‌ی گسترده‌ای است با اقلیم‌ها، فرهنگ‌ها و خرد و تفکرات گوناگون. شناخت و معرفی این اقلیم‌ها، نقشی بسزا در شکل‌بری فرهنگ ملی دارد.

دانشنامه‌ی فرهنگ ایران، تمام گیلان بر آن است تا با معرفی ویژگی‌های فرهنگی و طبیعی این بخش از سرزمین ایران، گامی کوچک در شناخت فرهنگ به سوی ملی بردارد.

این مجموعه با همراهی و همدلی دیرهمی از پژوهشگران فرهیخته‌ی دیارمان و با همت معاونت محترم برنامه‌ریزی استانداری گیلان، حوزه‌ی هنری گیلان و رستانمان در انتشارات فرهنگ ایلوا به سرانجام رسیده است. تلاش همه‌ی آنان را ارج می‌نهم.

فرامرز طالبی مسعود پورهادی

هادی میرزافزاد موحد

یادداشت حوزه‌ی هنری

گیلان بی هیچ گزافه و گمان، یکی از کهن‌سال‌ترین زیستگاه‌ها و خامسگاه‌های فزندان ایران زمین است. این سرزمین سحرانگیز و خرم چون رشک، بهشت، فراخنای تاریخ ایران و فرازگاه تاریخ تشیع ایران است. گیلان از دیرین روزها، آن پناهگاه گریزندگان از ستم خلفا بوده و چه بسیار از دین‌داران و پناه‌آرامی که در این دیار بالیدند و بایاری مردمان آن، حکام جور و ستم را از تخت فروکش کردند.

این دیار همان دیاری است که علایان را از تیغ ستم خلفای اموی و عباسی پاس داشت، همان دیاری است که بیگانگان یونانی، عرب و ترک هرگز نتوانستند بر آن دست یازند و از آن باج ببرند.

ولی امروز از گیلان بزرگ چه مانده است جز نشانه‌هایی در دل کتاب‌های تاریخ و بناهایی که رو به ویرانی‌اند و یادگارهای در باورها و آیین‌ها و آوایی که بر زبان مردان و زنان این دیار به ریای نشسته‌اند و بر شیوه‌های زیست مردم این سامان دلالت دارند.

برای شناخت آن‌چه از این میراث بزرگ مانده است، باید گام‌های استوار برداشت و دست‌آورد پژوهش‌ها و تحقیقات اندیشمندان را گرد آورد و به نسل جوان و نسلی که فردای این دیار از آن اوست، سپرد.

شناخت و بازکاوی این زوایای آشکار و پنهان از سال‌ها پیش
اساسی‌ترین دغدغه‌ی فکری و فرهنگی ما بود و امروز دانشنامه‌ی
فرهنگ و تمدن گیلان گامی کوچک ولی محکم در راستای رسیدن به این
هدف است.

این مجموعه حاصل تحقیقات و پژوهش‌های جمعی از گیلان‌شناسان
علاقه‌مند است. پُرب‌راه نیست که برنامه‌ریزان بتوانند از نتایج این مطالعات و
پژوهش‌ها بهره‌مند شوند و توسعه‌ی فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی برای
ترسیم چشم‌انداز آینده‌ی استان سود ببرند.

بر خود عرض می‌کنم از تمامی کوشندگان این کار سترگ، به ویژه
محققان و پژوهشگران، ناشرگرامی و شورای محترم پژوهشی دانشنامه‌ی
فرهنگ و تمدن گیلان تقدیر می‌کنم و سپاس‌گزارِ معاون محترم برنامه‌ریزی
استاندارداری گیلان باشم که مسوق برای ادامه‌ی این راه هستند.

غلامرضا قاسمی

فهرست

۱۳۵	۳. برتری و فروتری (سلطه)
۱۳۵	شبه قهرمان و ضد قهرمان
۱۳۷	ازدواج و خیال بافی مردان
۱۴۲	ازدواج و خیال بافی زنان
۱۴۹	ردهاچ آدمیان با پریان
۱۵۳	عاقبت در ازدواج با پریان
۱۵۷	بهره کشی در سبزه‌ای آدمی و پری
۱۶۱	پریان بار دیگر
۱۶۸	قصه‌های برتری و فروتری
۱۶۸	زنان شالیکار
۱۶۹	بابا بره‌هود
۱۷۰	سردار قلعه گردن
۱۷۱	پسرک تنبل
۱۷۳	چهل گیسو و جهان تیغ
۱۷۶	فاطمه خانم
۱۷۹	نامادری و دختر
۱۸۰	حلقه‌ی ازدواج
۱۸۰	شاه عباس و دختر فقیر
۱۸۰	شاهزاده ابراهیم و یلدا
۱۸۰	انگشتی حاکم
۱۹۲	عاشق شدن نامادری
۱۹۳	هفت برادر
۱۹۴	دختران هیزم شکن

۱۹۶	دوال پا
۱۹۶	بچه ی جن
۱۹۷	جن باردار
۱۹۸	جن و گیلہ مرد
۱۹۹	سیاہ گالش و شکارچی
۲۰۰	سیاہ گالش و چوپان
۲۰۲	خاتون چهارشنبه سوری
۲۰۲	تپہ
۲۰۵	۴. زندگی دوباره
۲۰۵	تبدیل انسان به حیوان (مسخ)
۲۰۸	حیوانات نفرین شده
۲۱۰	مسخ و بازگشت (مسخ واره)
۲۱۲	درخت، حیوان، انسان
۲۱۶	خون دختر و درخت
۲۱۹	عشق، مرگ و زندگی دوباره
۲۲۷	قصه های مرگ و زندگی دوباره
۲۲۷	فاخته (کوکو)
۲۲۸	فاخته (کف بو)
۲۲۹	شبا هنگ (چوچو)
۲۲۹	هدهد (شانه به سر)
۲۳۰	لاک پشت (آب لاکو)
۲۳۰	خرس و خوک
۲۳۱	پیامبر و جغد
۲۳۲	قمری (سوهنت)
۲۳۳	چرخ ریسک (کولکاییس)

۲۳۳	بلبل سرگشته
۲۳۴	آهو و خواهرش
۲۳۶	مرغابی سفید کاکلی
۲۳۸	دختر نارنجی تُرنجی
۲۴۰	میوه‌ی انار
۲۴۱	سه خواهر
۲۴۳	آواز نی لبک
۲۴۵	عروس و داماد
۲۴۶	عروس غرق شده (گیشه دمرده)
۲۴۷	ایر اه
۲۴۷	عزیز و نگار
۲۵۳	کتاب‌نامه
۲۵۹	نمایه
۲۶۹	چکیده‌ی انگلیسی